

تأثیر مطالعات ناکافی در افزایش هزینه ساخت و کاهش کیفیت طرح‌های عمرانی

نوبخت بختیاری^۱، کامیار نریمانی فر^۲

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی مراغه

۲- مدرس دانشگاه آزاد اسلامی میاندوآب

Nobakh@yahoo.com

خلاصه

با طولانی شدن زمان اجرای طرح‌های عمرانی و نیمه کاره ماندن آن‌ها، توجهات اقتصادی فنی و اجتماعی برای اجرای آنها، زیر سؤال می‌رود. در اغلب موارد، شرایط و نابسامانی‌های حاکم بین سه رکن اصلی طرح‌های عمرانی، یعنی کارفرما، مشاور و پیمانکار و عدم تعامل و بعضاً "تقابل بین آنها، به عنوان دلیل بروز مشکلات مذکور بیان شده است. حدود و ثغور وظایف و روابط فی ما بین و بررسی جزئیات سه رکن اصلی مذکور با همدیگر، عمدتاً "مورد بحث واقع شده است آنچه در این مقاله به آن پرداخته شده است مسائل و اثرات حاصل از شروع عملیات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌هایی است که قبل از اینکه مراحل مختلف مطالعات، شناسایی، طراحی و تهیه نقشه و تصویب آنها، روند متعارف خویش را طی کنند به دلایلی، از سوی کارفرما، به مرحله اجراء گذاشته می‌شوند یعنی به تبع تصمیم سریع کارفرما، مناقصه برگزار می‌شود و با انتخاب پیمانکار، باب مشکلات کلیدی بعدی در روند اجرایی باز می‌شود و معضلات مهمی در افزایش هزینه و افزایش زمان اجراء و کاهش کیفیت حاصل می‌شود.

در این تحقیق وضعیت چند پروژه بزرگ ملی در حوزه زیر ساخت‌های عمرانی کشور که به دلایل مطالعات ناقص، متحمل افزایش شدید بار مالی، چند برابر شدن مدت زمان اجراء، کاهش کیفیت اجراء و ... گردیده است به صورت تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته و دستاورد این بررسی نشان دهنده مشمولیت وضعیت توصیف شده برای اکثر این پروژه‌هاست. نهایتاً با توجه به وضعیت حاکم بر طرح‌های عمرانی، پیشنهادات و راهکارهایی برای حل مشکل، ارائه گردیده است.

کلمات کلیدی: مطالعات ناکافی، هزینه، کیفیت، زمان، طرح‌های عمرانی

۱. مقدمه

مهمترین بخش بودجه سالانه کشور، مربوط به طرح‌های عمرانی است بطوریکه در سال ۱۳۸۸ برای کل پروژه‌های عمرانی کشور حدود ۲۷۰ هزار میلیارد ریال بودجه تصویب شده است. وقتی این پروژه‌ها به مرحله اجراء می‌رسد مسائل و جزئیات عدیده‌ای مطرح گردد که روند اجرای طرح را از حالت پیش بینی شده خارج می‌سازد و به همراه افزایش مدت زمان و افزایش هزینه‌ها کاهش کیفیت اجرایی را نیز به دنبال دارد. دلایل تاخیر و افزایش هزینه‌ها در پروژه‌های عمرانی را می‌توان به صورت کلی، عدم رعایت قانون در مراحل مختلف مطالعاتی و اجرایی طرح‌ها و همچنین تخصیص نامناسب اعتبارات دانست [۲ و ۱]. براساس مطالعات انجام شده تا سال ۸۶ حدود ۴۰ درصد پروژه‌ها مستقیماً و فقط به دلیل عدم تأمین اعتبار بوده است را کد مانده است، موضوعی که تکرار آن برای سالیان سال، با شدت بالاتر، معمول شده است بنابراین برای ما بقی پروژه‌ها، باید علل تاخیر را در موضوعات گسترده‌تر و جامع‌تر دیگری یافت. از بین علل تاخیر در انجام پروژه‌ها که افزایش زمان اجراء و هزینه و کاهش کیفیت اجرایی را به دنبال دارد مطالعات ناقص در مرحله فاز مطالعاتی است.